

Фінансується
Європейським Союзом

2023
УКРАЇНА

ПОВОЄННЕ ВІДНОВЛЕННЯ

дослідження уявлень та практик
відбудови України в рамках процесу
євроінтеграції серед експертів у
цільових сферах

ЗМІСТ

ПРО ПРОЄКТ	2
РЕЗЮМЕ	3
ДИНАМІКА УЯВЛЕНЬ ТА ПРАКТИК ЕКСПЕРТІВ У ЦІЛЬОВИХ СФЕРАХ ВІДБУДОВИ УКРАЇНИ	4
ПРОФІЛЬ РЕСПОНДЕНТІВ	5
ПЛАН ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ	8
РІВЕНЬ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА І ПРАКТИК ЄС	10
ЗАЛУЧЕНІСТЬ ДО РОЗРОБКИ ПЛАНІВ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ	12
ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ	14
ФАКТОРИ, ЩО ПЕРЕШКОДЖАЮТЬ ПРАЦІВНИКАМ АКТИВНО ДОЛУЧАТИСЬ ДО РОЗРОБКИ ТА ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ПЛАНІВ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ	17
ДЖЕРЕЛА ОТРИМАННЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ПЛАНИ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ	18
ДРУГА ХВИЛЯ ОПИТУВАННЯ	20
ПРОФІЛЬ РЕСПОНДЕНТІВ	21
ПЛАН ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ	24
РІВЕНЬ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА І ПРАКТИК ЄС	26
ЗАЛУЧЕНІСТЬ ДО РОЗРОБКИ ПЛАНІВ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ	28
ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ	30
ФАКТОРИ, ЩО ПЕРЕШКОДЖАЮТЬ ПРАЦІВНИКАМ АКТИВНО ДОЛУЧАТИСЬ ДО РОЗРОБКИ ТА ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ПЛАНІВ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ	32
ДЖЕРЕЛА ОТРИМАННЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ПЛАНИ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ	33

ПРО ПРОЄКТ

Дослідження проведене Дослідницькою агенцією Fama для проєкту “Відновлюємо Україну Разом”, що реалізується мережею захисту національних інтересів “ANTS” за фінансової підтримки Європейського Союзу.

Мета дослідження: дослідити уявлення та практики експертів у цільових сферах відбудови України в рамках процесу євроінтеграції.

Опитування відбувались методом push-to-web. Об’єктом дослідження стали експерти у трьох цільових сферах: культура, морський та річковий транспорт, фінансовий моніторинг.

Опитування проходило у два етапи: перша хвиля експертного опитування тривала у червні-липні 2023 року, об’єм вибірки становив 85 респондентів. Друга хвиля – протягом жовтня-листопада 2023 року. Об’єм вибірки експертів, що пройшли обидві хвилі, склав 38 респондентів. Об’єм вибірки експертів, що взяли участь лише у другій хвилі, склав 96 респондентів.

★ довідково

Важливо! Основна мета експертного опитування – скринінг експертних думок з приводу відбудови, а не досягнення репрезентативності. Відтак, результати дослідження не репрезентують думки всіх експертів у цільових сферах, а радше демонструють загальні тенденції суджень та практик.

Зазначимо, що у процесі опитування експерти у сферах морського та річкового транспорту, а також фінансового моніторингу виявилися важко доступною групою, тому їхня репрезентація у вибірці вкрай мала.

Через хаотичний рекрутинг респондентів та відсутність інформації про генеральну сукупність **порівняння результатів двох хвиль можливе лише в контексті експертів, які пройшли опитування.** Зміна оцінок в межах двох хвиль не обов’язково репрезентує генеральну сукупність, а радше вказує на зміни суджень тих респондентів, що взяли участь в опитуванні.

РЕЗЮМЕ

У даному звіті представлені два показники обізнаності про План відбудови та рівень імплементації законодавства і практик ЄС – **декларована та реальна. Задекларована обізнаність** формується на основі ствердження експерта про його обізнаність. **Реальна обізнаність** формується на основі правильної відповіді на тестове питання про явище.

Абсолютна більшість опитаних експертів цільових сфер, що брали участь в обох хвилях опитування, декларують свою обізнаність про План відновлення України. Проте реально обізнана про нього лише половина [себто знають, що План відновлення України має лише декларативний характер]. Серед опитаних першої хвилі декларували обізнаність 40%. Якщо говорити про експертів, що взяли участь лише в одній хвилі, 70% з них декларують свою обізнаність про План, реальна частка становить 30%. Опитані учасники експертної платформи набагато частіше обізнані про План, ніж ті, що не є учасниками.

40% респондентів обох хвиль декларують власну обізнаність про рівень імплементації законодавства і практик ЄС, проте більшість з них не знають про те, що Угода про асоціацію з ЄС не охоплює всі вимоги до кандидатів для набуття статусу члена Європейського Союзу, тому реальний відсоток ознайомих в половину менший. Відсоток обізнаності серед тих, хто бере участь в опитуванні вперше, практично не відрізняється.

Станом на другу хвилю опитування половина учасників обох хвиль знає про розробку чи імплементацію Планів відновлення у їхній галузі, але не залучені до неї. Третина опитаних особисто залучена до розробки. Лише 16% опитаних експертів нічого не знають про це. Серед респондентів, що взяли участь в опитуванні вперше, третина залучена до розробки Планів, третина нічого не знає про неї. Кожен другий з тих, хто не залучений, вбачає потребу в своєму залученні. А кожен п'ятий не бачить такої потреби.

Експерти, що взяли участь в обох хвилях, здебільшого стверджують, що наявні плани відновлення України у їхній сфері відповідають законодавству та практикам Європейського Союзу. Лише 9% не погодилися із цим твердженням. Примітно, що серед респондентів першої хвилі значно більша кількість вагалася із відповіддю. Серед тих, хто взяв участь лише у другій хвилі, результати схожі.

Більшість респондентів другої хвилі погоджуються з твердженням, що плани відновлення України необхідно розробляти відповідно до законодавства та практик Європейського Союзу. Серед опитаних першої хвилі таких була половина.

Найбільш пріоритетним напрямом відновлення виявилася культура, зокрема, збереження культурної спадщини та відновлення і розвиток культури та її індустрій. Така тенденція пов'язана з тим, що більшість опитаних експертів працюють у сфері культури.

Серед опитаних експертів найпопулярнішими джерелами отримання інформації є соціальні мережі, робота та офіційні джерела органів влади. Втім, експерти, що взяли участь в обох хвилях опитування, частіше користуються соціальними мережами (50%), а ті, що беруть участь вперше, частіше на роботі (45%).

Фінансується
Європейським Союзом

ПОВОЄННЕ ВІДНОВЛЕННЯ

ДИНАМІКА УЯВЛЕНЬ ТА ПРАКТИК ЕКСПЕРТІВ У ЦІЛЬОВИХ СФЕРАХ ВІДБУДОВИ УКРАЇНИ

01

ДИНАМІКА УЯВЛЕНЬ ТА ПРАКТИК ЕКСПЕРТІВ У ЦІЛЬОВИХ СФЕРАХ ВІДБУДОВИ УКРАЇНИ

★ довідково

У звіті представлені відповіді експертів у цільових сферах відбудови України, які брали участь у першій та другій хвилях опитування.

Розмір вибірки у першій хвилі опитування складає 85 респондентів, у другій хвилі – 38.

Важливо! Відбір кейсів відбувався хаотично, вибірки в обох хвилях є малими та різняться за об'ємом, тому різниця між даними не обов'язково вказує на реальну зміну оцінок.

ПРОФІЛЬ РЕСПОНДЕНТІВ

Тип установи

	II хвиля		I хвиля	
	%	n	%	n
Орган місцевого самоврядування [міська рада, обласна рада тощо]	32%	12	14%	12
Організація громадянського суспільства [громадська організація, профспілка тощо]	24%	9	12%	10
Організація будь-якої форми власності, що здійснює діяльність у цільових сферах	45%	17	74%	63

Сфера праці

	II хвиля		I хвиля	
	%	n	%	n
Річковий та морський транспорт	3%	1	4%	3
Культура та мистецтво	87%	33	94%	80
Фінансовий моніторинг або боротьба з корупцією	10%	4	2%	2

Область проживання

	II хвиля		I хвиля	
	%	n	%	n
Вінницька	0%	0	1%	1
Волинська	3%	1	0%	0
Дніпропетровська	16%	6	4%	3
Донецька	18%	7	2%	2
Житомирська	5%	2	0%	0
Закарпатська	3%	1	1%	1
Запорізька	0%	0	4%	3
Івано-Франківськ	5%	2	0%	0
Київська	16%	6	8%	7
Луганська	0%	0	1%	1
Львівська	8%	3	1%	1
Миколаївська	5%	2	4%	3
Одеська	0%	0	1%	1
Полтавська	0%	0	5%	4
Рівненська	0%	0	61%	52
Сумська	3%	1	0%	0
Тернопільська	3%	1	1%	1
Харківська	3%	1	2%	2
Хмельницька	5%	2	1%	1
Чернігівська	5%	2	0%	0
Черкаська	0%	0	2%	2

Стать

	II хвиля		I хвиля	
	%	n	%	n
Жінка	58%	22	14%	12
Чоловік	8%	3	6%	5
Без відповіді	34%	13	80%	68

Участь у експертній платформі "Відновлюємо Україну разом"¹

	%	n
Учасник експертної платформи	55%	21
Не учасник експертної платформи	45%	17

Тривалість роботи

	II хвиля		I хвиля	
	%	n	%	n
До трьох років	32%	12	27%	23
4-7 років	24%	9	13%	11
8-15 років	18%	7	21%	18
Більше 16 років	26%	10	39%	33

¹ Питання ставилось лише у другій хвилі опитування.

ПЛАН ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

★ довідково

План відновлення України - це план заходів, що має на меті відновлення України та її розвиток після російсько-української війни. Він налічує пропозиції щодо пріоритетних для відновлення проєктів та нормативно-правових актів, що потребують реалізації для відновлення України як під час війни, так і у післявоєнний період.

План відновлення України має декларативний характер, оскільки не є затвердженим жодною владною установою в Україні².

У даному звіті представлено два показники обізнаності – задекларована та реальна:

ЗАДЕКЛАРОВАНА ОБІЗНАНІСТЬ

ствердження експерта про його обізнаність щодо явища

РЕАЛЬНА ОБІЗНАНІСТЬ

задекларована обізнаність + правильна відповідь на тестове запитання про явище

Попри те, що 82% опитаних експертів декларують свою обізнаність, дійсно знають про План відновлення України 50% респондентів. У першій хвилі реально обізнаних було лише 13%.

Обізнаність про План відновлення України

² Джерело: <https://bit.ly/30kr8lo>

Чи відомо Вам про План відновлення України?

	II хвиля		I хвиля	
	%	n	%	n
Так	82%	31	41%	36
Ні	18%	7	59%	49

Оберіть твердження, яке є правильним на Вашу думку

[серед тих, хто декларує обізнаність про План відновлення України]

	II хвиля [n=31]		I хвиля [n=36]	
	%	n	%	n
План відновлення України прийнятий Верховною Радою України	7%	2	17%	6
План відновлення України затверджений Кабінетом міністрів України	23%	7	25%	9
План відновлення України має декларативний характер ☒	62%	19	31%	11
Мені про це не відомо	0%	0	14%	5
Важко відповісти	10%	3	14%	5

Обізнаність про План відновлення України у розрізі статі

	II хвиля				I хвиля			
	Задекларована обізнаність		Реальна обізнаність		Задекларована обізнаність		Реальна обізнаність	
Жінка	82%	18	36%	8	58%	7	25%	3
Чоловік	100%	3	67%	2	80%	4	20%	1

РІВЕНЬ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА І ПРАКТИК ЄС

★ довідково

Відповідно до Угоди про асоціацію з ЄС, для вступу в Союз Україна повинна імплементувати законодавства та практики Європейського Союзу (Acquis communautaire).³ **Acquis communautaire (спільне надбання)** – сукупність законів, норм, стандартів, правил та політик, які були прийняті Європейським Союзом. Acquis communautaire складається з усіх тих правил, які регулюють спільний ринок ЄС, включаючи такі сфери, як вільний рух товарів, послуг, праці та капіталу, спільна зовнішня політика, конкуренція, соціальні права тощо. Країни, які бажають стати членами ЄС, повинні прийняти та транспортувати Acquis communautaire у своє законодавство і відповідати вимогам ЄС до прийняття.

Вимоги Європейського Союзу до України, як кандидатки у члени ЄС, складаються із семи основних пунктів: реформа Конституційного суду, продовження судової реформи антикорупція, включно з призначенням керівника САП, боротьба з відмиванням коштів, втілення антиолігархічного закону, узгодження аудіовізуального законодавства з європейським, зміна законодавства про нацменшини⁴.

У другій хвилі опитування відсоток опитаних експертів, що декларують свою обізнаність про поточний рівень імплементатії в Україні законодавства та практик ЄС становить 40%. У першій хвилі 22%. Втім, про реальний стан вимог Європейського союзу до законодавства України знає лише один з п'яти респондентів другої хвилі.

Обізнаність про рівень імплементатії в Україні законодавства та практик ЄС

³ Джерело: <https://bit.ly/3DJEfOa>

⁴ Джерело: <https://bit.ly/3qoDvU>

Чи відомо Вам про поточний рівень імплементації в Україні законодавства та практик ЄС?

	II хвиля		I хвиля	
	%	n	%	n
Так	40%	15	22%	19
Ні	18%	7	45%	38
Мені нічого про це не відомо	8%	3	8%	7
Важко відповісти	34%	13	24%	20
Відмова від відповіді	0%	0	1%	1

Вкажіть, чи вірним є наступне твердження “Угода про асоціацію з ЄС охоплює усі вимоги до кандидатів для набуття статусу члена Європейського Союзу”

	II хвиля		I хвиля	
	%	n	%	n
Твердження є вірним	55%	21	41%	35
Твердження є хибним ☒	18%	7	5%	4
Мені нічого про це не відомо	5%	2	21%	18
Важко відповісти	21%	8	29%	25

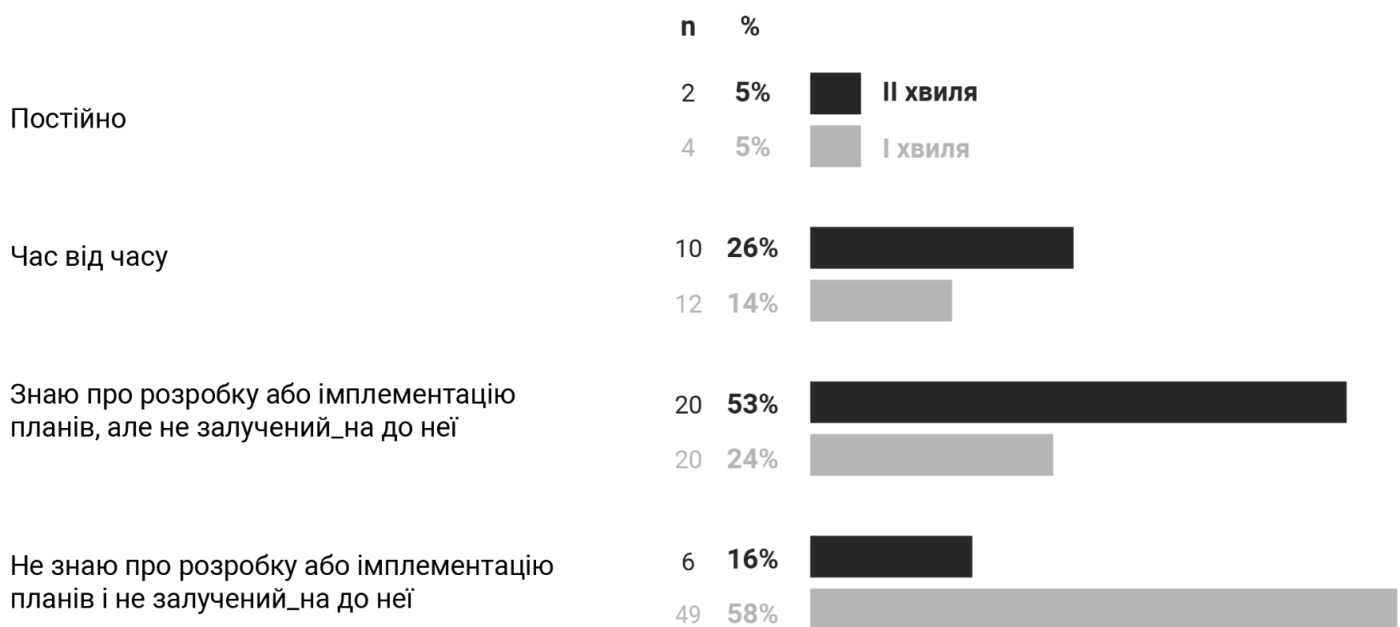
	II хвиля				I хвиля			
	Задекларована обізнаність		Реальна обізнаність		Задекларована обізнаність		Реальна обізнаність	
Жінка	32%	7	23%	5	50%	6	17%	2
Чоловік	33%	1	0%	0	40%	2	20%	1

ЗАЛУЧЕНІСТЬ ДО РОЗРОБКИ ПЛАНІВ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

У першій хвилі більше половини експертів не знали про плани відновлення у своїй галузі. Респонденти другої хвилі суттєво більш обізнані. Наразі участь у розробці та імplementації планів бере 31% опитаних, у минулій хвилі їх було 19%. Більше половини опитаних експертів знає про плани, але не бере участь у реалізації. У першій хвилі їхній відсоток був більш ніж вдвічі меншим.

Серед опитаних, хто не є залученим до розробки або імplementації планів відновлення України, відсоток тих, хто вважає, що існує потреба в їхньому залученні, залишається незмінною. Втім, серед опитаних у другій хвилі частка тих, хто вважає, що не існує такої потреби, становить 12%. У першій хвилі 23% опитаних не бачили потреби.

Чи залучені Ви до розробки або імplementації планів відновлення України у Вашій галузі?

Чи є потреба у Вашому залученні?

[серед тих, хто вказав, що не залучений до розробки та / або імplementації планів відновлення України]

	II хвиля [n=26]		I хвиля [n=69]	
	%	n	%	n
Так	39%	10	42%	29
I так, і ні однаковою мірою	50%	13	35%	24
Ні	12%	3	23%	16

Міра згоди респондентів із твердженням про відповідність планів відновлення у їхній сфері законодавству та практикам ЄС у першій та другій хвилях ідентична.

Примітно, що частка тих, хто погоджується з тим, що плани відновлення України у сферах необхідно розробляти відповідно до законодавства та практик Європейського Союзу у другій хвилі становить 83%. У першій хвилі таких була половина.

Оцініть ваш рівень згоди із твердженням “Наявні плани відновлення України у моїй сфері відповідають законодавству та практикам Європейського Союзу”

[серед тих, хто знає та / або залучений до розробки чи імплементації планів відновлення]

Оцініть ваш рівень згоди із твердженням “Плани відновлення України у моїй сфері необхідно розробляти відповідно до законодавства та практик Європейського Союзу”

умовні позначення

■ Погоджуюся ■ Однаковою мірою ■ Не погоджуюся ■ Важко відповісти

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ⁵

Культура досі залишається найбільш пріоритетним напрямком відновлення України, на думку експертів. Зокрема, збереження культурної спадщини та розвиток креативних індустрій. Втім, така тенденція зберігається через те, що більшість опитаних експертів працюють у сфері культури.

II хвиля

Культура⁶

[про це говорять близько 53% респондентів]

Збереження нематеріальної та матеріальної культурної спадщини (5), підтримка та розвиток креативних індустрій (4), розвиток креативної економіки (4), збільшення та стабільність фінансування в культурну галузь на місцевому та державному рівнях (3), підтримка та відбудова закладів та об'єктів культури (3), оновлення матеріально-технічної бази закладів культури (2), створення культурних хабів (2), створення центрів надання культурних послуг (2), підготовка кадрів для роботи в культурному секторі (навчання працівників роботи на міжнародному культурному ринку) (2), людино-орієнтованість та гурування громад через культуру, культурна політика на деокупованих територіях, зміна формату роботи закладів культури, використання цифрових технологій для підтримки культури, створення чіткої стратегії повоєнного розвитку культури, географічний перерозподіл попиту на культурні послуги, розвиток системи багатофункціональних культурних закладів, презентація та популяризація українських культурних проєктів за кордоном, реалізація заморожених проєктів в секторі культури за ініціативою Європейського Союзу, забезпечення безкоштовних освітніх закладів культури, реалізація національного проєкту "Вивчай Україну" (інформаційно-просвітницькі обміни з метою пізнання традицій та культури регіонів України), формування інтерактивної платформи "Культури країн - друзів України", створення та підтримка інтерактивної онлайн-платформи "Єдність у різноманітті", залучення донорів в культурну сферу, налагодження співпраці між культурними закладами та громадянським суспільством, розвиток індустрії кіно та аудіовізуального виробництва, покращення стану галузі культури, створення якісної системи управління в галузі культури.

I хвиля

[про це говорять близько 64% респондентів]

Відновлення та збереження локальної культурної та історичної спадщини (як матеріальної, так і нематеріальної) (16), відновлення повноцінної діяльності та розвиток культури і креативних індустрій (11), відновлення закладів культури, забезпечення їх технічними засобами (мультимедійні екрани високої роздільної здатності, сцени з високоефективним оснащенням, мобільні автотранспортні забезпечення для забезпечення творчих колективах для представлення їх на вітчизняному та міжнародному рівні) (8), збереження та підтримка мистецьких шкіл не тільки місцевими бюджетами, а й державними субвенціями (2), популяризація української пісні та танцю (2), збільшення кількості культурно-мистецьких проєктів для презентації української культури у світі, підтримка творчих ініціатив у громадах, додаткове фінансування закладів культури з державного бюджету, розвиток культурної свідомості, фінансове забезпечення працівників культури, автономність закладів культури, початок широкого діалогу щодо формування культурної та гуманітарної політики, залучення громадськості та міжнародних експертів до обліку зруйнованих об'єктів культурної спадщини, зміна керівництва Держкіно та УКФ на прозорих та чесних засадах, підтримка молодих українських виконавців, залучення до участі в культурному житті молоді, пільгові та заохочуючі компенсаційні програми на комерційні проєкти (наприклад, безкоштовні квитки на концертні тури відомих артистів та інше), розробка та залучення відповідних проєктів щодо підтримки військовослужбовців та її сімей (із відповідним фінансуванням) в арт-терапії, мистецькому розвитку, участі в міжнародних проєктах.

⁵ *Повне формулювання запитання:* Назвіть три напрямки відновлення України у Вашій сфері, які є пріоритетними, на Вашу думку.

⁶ Тут і надалі у такий спосіб маркуватиметься частота згадок певної відповіді. Якщо частота в дужках відсутня – явище згадувалося один раз.

II хвиля

Музей, історія та археологія

[про це говорять близько 13% респондентів]

Реставрація зруйнованих пам'яток архітектури та музейних пам'яток (2), цифровізація пам'яток (2), створення музейних фондів, створення музейних комплексів, створення історичних меморіалів, удосконалення законодавства в музейному секторі, підвищення рівня оплати праці працівникам музеїв, покращення матеріальної бази музеїв.

Державність

[про це говорять близько 13% респондентів]

Збереження та поширення української ідентичності (3), створення напрямку з популяризації української мови, українізація всіх сфер діяльності, популяризація образу захисника і захисниці України, патріотичне виховання дітей.

Законодавство

[про це говорять близько 11% респондентів]

Пророблення усіх дій для інтеграції України в Європейський Союз (2), створення стратегічної комунікації з владами інших країн, оновлення законодавства, налагодження комунікації на рівні влада-громада, пришвидшення закінчення війни за будь-яких умов.

Економіка

[про це говорять близько 11% респондентів]

Розвиток економіки, збереження та розвиток людського капіталу, забезпечення гідного рівня оплати праці, відбудова пріоритетних секторів економіки (оборона, металургія, машинобудування, енергетика, сільське господарство тощо).

Бібліотечна справа та друковані видання

[про це говорять близько 8% респондентів]

Забезпечення сучасними інформаційними центрами в громадах на базі бібліотек, підтримка видавничої справи, відновлення роботи друкованих медіа на деокупованих територіях, державна фінансова та експертна підтримка регіональних друкованих медіа.

I хвиля

[про це говорять близько 15% респондентів]

Реорганізація та вдосконалення музейної справи (3), вдосконалення законодавства про охорону та збереження пам'яток архітектури, історії та археології (3), реставрація пошкоджених під час війни пам'яток історії та архітектури, їх оцифрування (3), залученість у міжнародних проєктах музеїв регіонального рівня (2), запобігання чорної археології, дослідження та поширення правдивої історії України як на вітчизняному, так і на міжнародному рівні.

[про це говорять близько 7% респондентів]

Єдиною державною мовою на всіх рівнях є українська (3), виховання підрастаючого покоління у дусі патріотизму (2), створення інтерактивної карти пам'ятників та меморіальних дошок на честь загиблих захисників України.

[про це говорять близько 6% респондентів]

Залучення виключно фахових спеціалістів на посади, зацікавлення керівництва у розвитку галузі, замість сприйняття своєї посади як звичайної роботи, робота з громадами, розбудова громадянського простору.

[про це говорять близько 7% респондентів]

Можливості для створення бізнесу (3), покращення економіки, додаткові можливості для залучення грантів, антикорупційна політика.

[про це говорять близько 19% респондентів]

Поповнення книжкового фонду бібліотек українською літературою (3), глобальне оновлення бібліотечних фондів (3), збільшення кількості українських видань (3), відновлення бібліотек та оновлення матеріально-технічної бази бібліотек (2), відновлення бібліотечних приміщень, що відповідатимуть сучасності (2), залучення нових кадрів в бібліотеку, приведення до конкурентного рівня зарплат бібліотечних працівників для збереження та оновлення кадрового потенціалу (2), субсидії книгарням.

Освіта

–

[про це говорять близько 18% респондентів]

Спеціалізована підтримка здобувачів освіти, які через події останніх років значно відстали від програми, та повернення в освітній процес (3), розвиток вищої, фазової предвищої та професійно-технічної освіти для відтворення кадрового потенціалу (3), оптимізація умов прийому у ВНЗ та забезпечення доступу до освіти вмотивованої молоді (3), розвиток матеріально-технічної бази підготовки кадрів у закладах вищої освіти на основі вимог цифрового суспільства (3), оновлення освітніх програм відповідно до європейських (вивчення мови, з акцентом на заохочення дітей до читання через сучасну цікаву літературу в школах) (3).

Інфраструктура та містобудування

–

[про це говорять близько 15% респондентів]

Відновлення інфраструктури (критичної та цивільної) (6), міжнародна співпраця на рівні міст, капітальні ремонти доріг, безпека в громадах, глобальне відновлення всіх сфер повсякденного життя у місті, розвиток велоінфраструктури, розвиток містобудування, можливості для будівництва.

Річковий та морський транспорт

–

[про це говорять близько 8% респондентів]

Реформа управління морськими портами, прозорість доступу до ринку портових послуг та у сфері ціноутворення, передача в концесію державних стивідорних компаній та об'єктів портової інфраструктури у морських портах, нормативне забезпечення компенсацій інвесторам інвестицій, внесених у стратегічні об'єкти портової інфраструктури, оптимізація портових зборів довоєнного рівня, відновлення свободи судноплавства.

Інше

Розвиток та трансформація освіти (4), розвиток інфраструктури в містах (4), забезпечення безпечного середовища (3), популяризація та створення місць для неформальної освіти для дорослих (2), приділення уваги екологічній ситуації в Україні (2), розвиток туризму різних типів, впорядкування рекламних конструкцій у містах для зменшення інформаційного шуму, розвиток велоінфраструктури, створення нових реабілітаційних центрів, справедливість для всіх категорій населення, розвиток та підтримка бізнесу, забезпечення добробуту для потребуючих, фінансування програм розвитку особистості.

Реформування та відновлення соціально-гуманітарної сфери (2), цифровізація на всіх рівнях життя (2), енергозбереження (2), відновлення екологічної ситуації, побудова безпечного природного середовища, розвиток туризму, потреба у розвитку військово-промислового комплексу, розвиток спорту, забезпечення громадян житлом, які його втратили, покращення рівня життя, розвиток наукового потенціалу.

ФАКТОРИ, ЩО ПЕРЕШКОДЖАЮТЬ ПРАЦІВНИКАМ АКТИВНО ДОЛУЧАТИСЬ ДО РОЗРОБКИ ТА ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ПЛАНІВ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ⁷

Відсутність бажання, інформованості та некомпетентність – основні фактори, що перешкоджають працівникам активно долучатись до розробки та імплементації Планів відновлення України, на думку опитаних.

II хвиля

Відсутність бажання, інформованості та некомпетентність

[про це говорять близько 45% респондентів]

Недостатня поінформованість (8), недостатня компетенція у процесах відновлення (3), байдужість (2), брак мотивації (2), обмеженість у поглядах, не готовність до конструктивного діалогу та співпраці (2), брак часу, зневіра, емоційне та професійне вигорання, небажання брати на себе додаткові обов'язання, безперспективність подальшої приналежності в реалізації проекту.

Неефективна політика влади

[про це говорять близько 37% респондентів]

Відсутність діалогу з громадами (10), відсутність залучення владою громадськості (4), корупція (2), бюрократичні обмеження, непрозорість влади, узурпація, популізм, політична воля, не дотримання законів, підвищення авторитету влади.

Війна

[про це говорять близько 13% респондентів]

Війна (3), головне завдання зараз - закінчення війни, мінливість пріоритетів та ризики щодо призупинення чи відміни запропонованих планів.

Брак фінансів

[про це говорять близько 11% респондентів]

Фінансові труднощі працівників (2), відсутність потрібних технічних засобів для роботи, фінансова невідповідність.

I хвиля

[про це говорять близько 31% респондентів]

Небажання бути причетним до відновлення (11), недостатня поінформованість (6), нерозуміння перспектив та можливостей для своєї громади (4), відсутність досвіду та знань (3), нерозуміння важливості закладів культури (2).

[про це говорять близько 20% респондентів]

Корупція (8), бюрократія (3), інертність місцевої влади (2), волонтаризм, непрозорість влади, популізм, відсутність кадрів.

[про це говорять близько 15% респондентів]

Війна (10), головне завдання зараз - закінчення війни, приховування важливої інформації на фоні війни.

[про це говорять близько 18% респондентів]

Недостатнє фінансування (13), відсутність ресурсів (2).

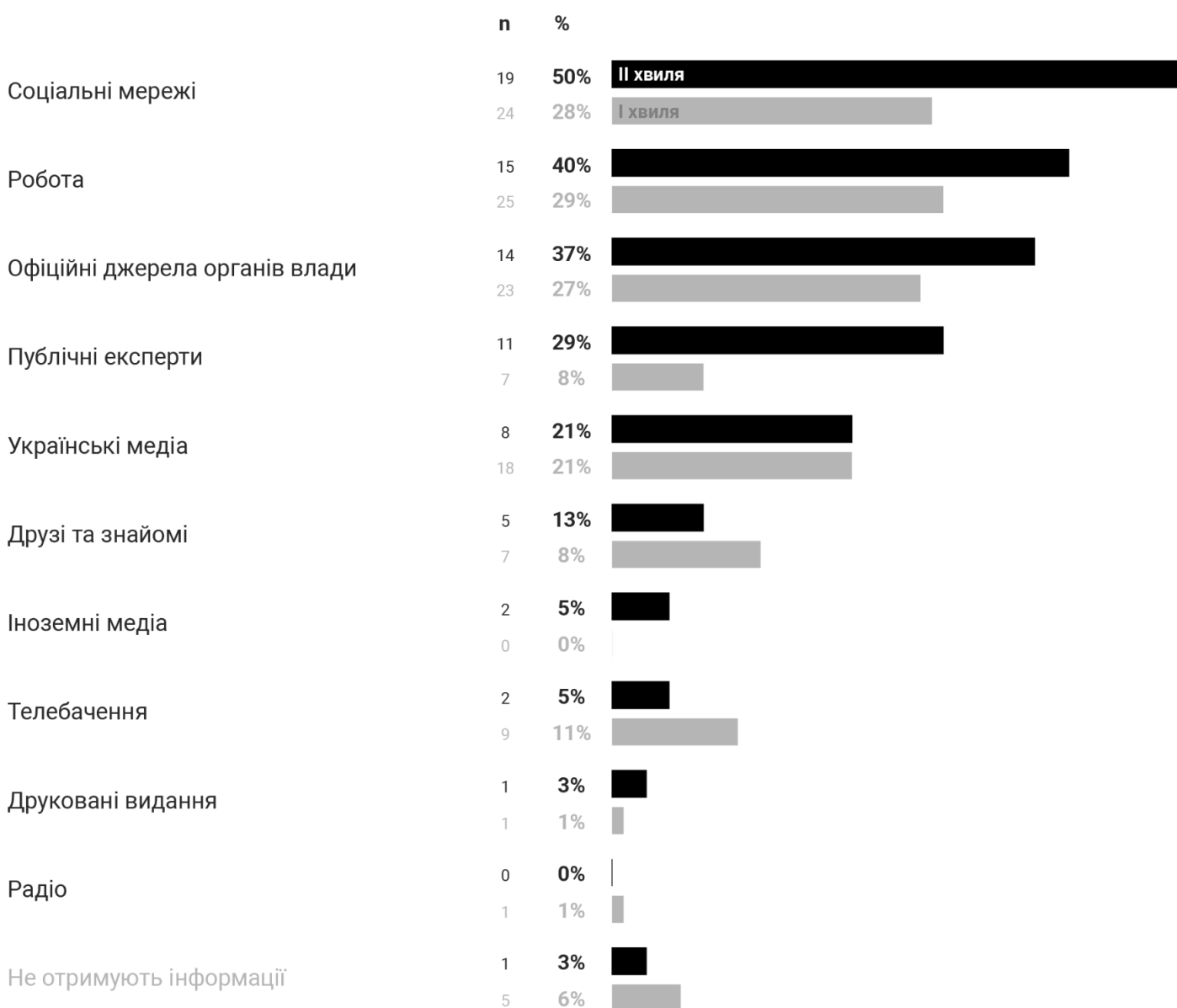
⁷ **Повне формулювання запитання:** Які фактори можуть перешкоджати працівникам органів місцевого самоврядування та організацій громадянського суспільства активно долучатися до розробки та імплементації планів із відновлення України, на Вашу думку?

ДЖЕРЕЛА ОТРИМАННЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ПЛАНИ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

50% опитаних експертів другої хвилі користується соціальними мережами для отримання інформації про Плани відновлення України, у першій хвилі їх було 28%. Робота серед респондентів у другій хвилі стала більш популярним джерелом для інформації (40%). Також частіше отримують інформацію від публічних експертів та офіційних джерел влади. Рідше – через телебачення.

З яких джерел Ви отримуєте інформацію про плани відновлення України?

Обмеження щодо кількості можливих виборів: обмеження щодо кількості виборів відсутні.

II хвиля

Публічні експерти

Анастасія Платонова, Вахтанґ Кебуладзе, Валерій Пекар, Віталій Портніков, Галина Григоренко, Ганна Гобко, Дмитро Дроздовський, Ірина Подоляк, Оксана Бруй, Олена Жукова, Олександр Солонтай, Ольга Айвазовська, Юлія Федів, Ярослав Петраков, експерти Українського інституту публічної політики.

Офіційні джерела органів державної влади

Верховна Рада України (3), Кабінет Міністрів України (3), Офіс Президента України (2), платформа План відновлення України (2), профільні міністерства (2), ANTS, комітет Верховної Ради України з питань культури і духовності, Міністерство культури та інформаційної політики, управління культури та туризму Донецької обласної державної адміністрації.

Українські медіа

Економічна правда, Суспільне, Українська правда.

Соціальні мережі

Facebook (13), Telegram (5), YouTube.

Телебачення

–

Інше

-

I хвиля

Валерій Пекар, Дискусійні клуби на платформі House of Europe.

Офіційні сайти органів державної влади (4), вебсайти Міністерства інфраструктури України, Департамент культури та туризму, Міністерство економіки України, Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України, Міністерство культури та інформаційної політики України, офіційні сторінки профільного міністерства, Українська бібліотечна асоціація, офіційні сайти Кабінету Міністрів України.

5 канал, Прямий, Радіо Свобода, ВВС, Ліга, Новинарня, Суспільне, Texty.org.ua, УНІАН, Укрінформ.

Facebook (10), Telegram (4), YouTube (2), Instagram, Twitter.

Єдині новини, Суспільне телебачення і радіомовлення України.

Великі Бізнес Асоціації.

Фінансується
Європейським Союзом

ПОВОЄННЕ ВІДНОВЛЕННЯ

РЕЗУЛЬТАТИ ДРУГОЇ ХВИЛІ ОПИТУВАННЯ

02

ДРУГА ХВИЛЯ ОПИТУВАННЯ: УЯВЛЕННЯ ТА ПРАКТИКИ ЕКСПЕРТІВ У ЦІЛЬОВИХ СФЕРАХ ВІДБУДОВИ УКРАЇНИ

★ довідково

У результатах представлені лише відповіді тих експертів, що не брали участі у першій хвилі опитування. Об'єм вибірки складає 96 респондентів.

ПРОФІЛЬ РЕСПОНДЕНТІВ

	%	n
Волинська	9%	9
Дніпропетровська	9%	9
Донецька	13%	12
Житомирська	2%	2
Івано-Франківська	3%	3
Київська	33%	32
Кіровоградська	2%	2
Львівська	3%	3
Одеська	2%	2
Полтавська	4%	4
Рівненська	2%	2
Сумська	2%	2
Тернопільська	6%	6
Черкаська	4%	4
Чернівецька	2%	2
Чернігівська	2%	2

Стать

	%	n
Жінка	44%	42
Чоловік	12%	11
Без відповіді	45%	43

Участь у експертній платформі "Відновлюємо Україну разом"

	%	n
Учасник експертної платформи	28%	27
Не учасник експертної платформи	72%	69

Тип установи

	%	n
Орган місцевого самоврядування [міська рада, обласна рада тощо]	15%	14
Організація громадянського суспільства [громадська організація, профспілка тощо]	17%	16
Організація будь-якої форми власності, що здійснює діяльність у цільових сферах	69%	66

Сфера праці

	%	n
Річковий та морський транспорт	1%	1
Культура та мистецтво	94%	90
Фінансовий моніторинг або боротьба з корупцією	5%	5

Тривалість роботи

	%	n
До трьох років	30%	29
4-7 років	29%	28
8-15 років	15%	14
Більше 16 років	26%	25

ПЛАН ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

★ довідково

План відновлення України – це план заходів, що має на меті відновлення України та її розвиток після російсько-української війни. Він налічує пропозиції щодо пріоритетних для відновлення проєктів та нормативно-правових актів, що потребують реалізації для відновлення України як під час війни, так і у післявоєнний період.

План відновлення України має декларативний характер, оскільки не є затвердженим жодною владною установою в Україні⁸.

У даному звіті представлено два показники обізнаності – задекларована та реальна:

ЗАДЕКЛАРОВАНА ОБІЗНАНІСТЬ

ствердження експерта про його обізнаність щодо явища

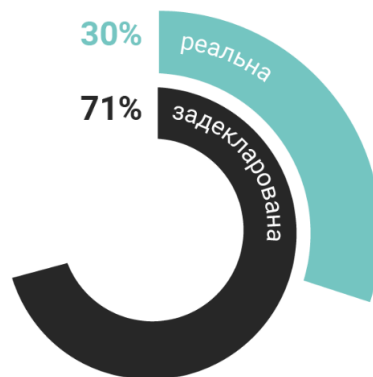
РЕАЛЬНА ОБІЗНАНІСТЬ

задекларована обізнаність + правильна відповідь на тестове запитання про явище

71% опитаних експертів у цільових сферах декларують свою обізнаність про План відновлення України. Обізнаним респондентам було запропоновано обрати правильне твердження стосовно статусу Плану, і лише 40% з них дали правильну відповідь.

Учасники експертної платформи “Відновлюємо Україну разом” є більш обізнаними про План відновлення України, ніж ті, хто не належить до платформи.

Обізнаність про План відновлення України

⁸ Джерело: <https://bit.ly/30kr8lo>

Чи відомо Вам про План відновлення України?

	%	n
Так	71%	68
Ні	29%	28

Оберіть твердження, яке є правильним на Вашу думку

[серед тих, хто декларує обізнаність про План відновлення України, n=68]

	%	n
План відновлення України прийнятий Верховною Радою України	3%	2
План відновлення України затверджений Кабінетом міністрів України	32%	22
План відновлення України має декларативний характер ☒	43%	29
Мені про це не відомо	15%	10
Важко відповісти	5%	5

Реальна та задекларована обізнаність у розрізі статі

	Задекларована обізнаність		Реальна обізнаність	
Жінка	68%	28	31%	13
Чоловік	82%	9	27%	3

Реальна та задекларована обізнаність у розрізі участі у експертній платформі "Відновлюємо Україну разом"

	Задекларована обізнаність		Реальна обізнаність	
Учасник експертної платформи	93%	25	52%	14
Не учасник експертної платформи	62%	43	22%	15

РІВЕНЬ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА І ПРАКТИК ЄС

★ довідково

Відповідно до Угоди про асоціацію з ЄС, для вступу в Союз Україна повинна імплементувати законодавства та практики Європейського Союзу (Acquis communautaire).⁹ **Acquis communautaire (спільне надбання)** - сукупність законів, норм, стандартів, правил та політик, які були прийняті Європейським Союзом. Acquis communautaire складається з усіх тих правил, які регулюють спільний ринок ЄС, включаючи такі сфери, як вільний рух товарів, послуг, праці та капіталу, спільна зовнішня політика, конкуренція, соціальні права тощо. Країни, які бажають стати членами ЄС, повинні прийняти та транспортувати Acquis communautaire у своє законодавство і відповідати вимогам ЄС до прийняття.

Вимоги Європейського Союзу до України, як кандидатки у члени ЄС, складаються із семи основних пунктів: реформа Конституційного суду, продовження судової реформи антикорупція, включно з призначенням керівника САП, боротьба з відмиванням коштів, втілення антиолігархічного закону, узгодження аудіовізуального законодавства з європейським, зміна законодавства про нацменшини¹⁰.

Близько третини опитаних експертів не знають про поточний рівень імплементції в Україні законодавства та практик ЄС. Обізнаність декларує лише близько 40% респондентів. Важливо, що чверть опитаних експертів вагається і не може дати чіткої відповіді на питання.

Обізнаність про рівень імплементції в Україні законодавства та практик ЄС

⁹ Джерело: <https://bit.ly/3DJEfOa>

¹⁰ Джерело: <https://bit.ly/3qqoDvU>

Чи відомо Вам про поточний рівень імплементації в Україні законодавства та практик ЄС?

	%	n
Так	37%	35
Ні	27%	26
Мені нічого про це не відомо	11%	10
Важко відповісти	25%	24

Лише чверть опитаних експертів ознайомлені з тим, що Угода про асоціацію з ЄС не охоплює всі вимоги до кандидатів для набуття статусу члена Європейського Союзу. Близько половини експертів вважають, що Угода охоплює усі вимоги. Чверть вагається з відповіддю.

Вкажіть, чи вірним є наступне твердження “Угода про асоціацію з ЄС охоплює усі вимоги до кандидатів для набуття статусу члена Європейського Союзу”

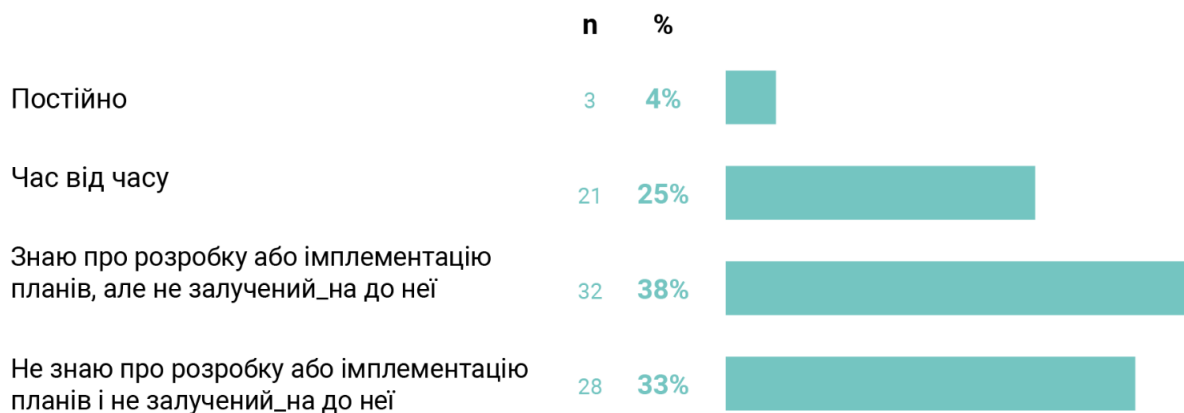
	%	n
Твердження є вірним	45%	43
Твердження є хибним ☒	24%	23
Мені нічого про це не відомо	8%	8
Важко відповісти	23%	22

ЗАЛУЧЕНІСТЬ ДО РОЗРОБКИ ПЛАНІВ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

Третина опитаних експертів нічого не знає про плани відновлення у своїй галузі. Інша третина опитаних залучені до їхньої розробки чи імплементації. Близько 40% експертів знають про плани, але не беруть участі в їх розробці.

Експертам, що не залучені до розробки Планів відновлення України, було запропоновано дати відповідь на питання про потребу їхнього залучення. Половина з них вважає, що існує потреба у їхньому залученні до розробки, 20% не бачать такої потреби.

Чи залучені Ви до розробки або імплементації планів відновлення України у Вашій галузі?

Чи є потреба у Вашому залученні?

[серед тих, хто вказав, що не залучений до розробки та / або імплементації планів відновлення України, n=60]

	%	n
Так	48%	28
І так, і ні однаковою мірою	32%	19
Ні	20%	12

80% опитаних експертів погоджуються, що плани відновлення України необхідно розробляти відповідно до законодавства та практик Європейського Союзу. Лише 2% виявляють свою незгоду. Важливо, що лише 50% погоджуються, що наявні плани відповідають законодавству ЄС.

Оцініть ваш рівень згоди із твердженням “Наявні плани відновлення України у моїй сфері відповідають законодавству та практикам Європейського Союзу”

[серед тих, хто знає та / або залучений до розробки чи імплементації планів відновлення, n=56]

Оцініть ваш рівень згоди із твердженням “Плани відновлення України у моїй сфері необхідно розробляти відповідно до законодавства та практик Європейського Союзу”

умовні позначення

Погоджуюся

Однаковою мірою

Не погоджуюся

Важко відповісти

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ¹¹

Найбільш пріоритетним напрямом, згідно із відповідями респондентів, є культура, зокрема, збереження культурної спадщини та відбудова культурної інфраструктури. Така тенденція пов'язана з тим, що більшість опитаних експертів працюють у сфері культури.

Культура загалом

[про це говорять близько 57% респондентів]

Збереження та охорона нематеріальної та матеріальної культурної спадщини (26), відбудова та створення нової культурної інфраструктури (креативні хаби, концертні зали, виставкові майданчики тощо) (13), доступ до якісних культурних послуг для всіх категорій населення (7), реформа системи фінансування культурного сектору (7), розвиток людського капіталу у культурному секторі (забезпечення якісною освітою) (7), розвиток культурних індустрій (створення Національного офісу розвитку креативних індустрій) (6), забезпечення обмінів в європейські культурні інституції (5), інституційне посилення сфери (4), реформа системи закладів культури національного та місцевого рівня (3), удосконалення державно-приватного партнерства (3), забезпечення грантів до управління проектами (2), імплементація законів до Європейських стандартів (2), національний проект "Вивчай Україну" (2), створення системи обліку нерухомої культурної спадщини (2), стимулювання приватних інвестицій в сектор (2), популяризація автентичного матеріалу в Україні та за її межами, створення вільних осередків для творчого розвитку населення, створення реформи відшкодування збитків підприємцям внаслідок війни, потреба в залученні в культурний сектор постраждалого населення внаслідок війни, впровадження нової культурної політики, створення асоціацій для розробки та лобювання оплати праці працівників культури, покращення умов ведення культурного бізнесу в Україні, зменшення податків для бізнесу в культурній сфері, аудит функціонування державних культурних інституцій, поширення через культуру принципів та цінностей громадянського суспільства, повернення українських митців в Україну, відновлення музично-технічної бази закладів мистецької освіти, захист культурних закладів від забудовників, підвищення заробітної плати працівників культури, соціальна згуртованість через культуру, експорт української культури за кордон, пошук зниклих культурних цінностей через війну, повернення евакуйованих колекцій з-за кордону, популяризація професії у сфері культури, розвиток аматорського мистецтва, створення кінотуризму, забезпечення інноваційними технологіями для кіновиробництва, стимулювання виробництва контенту.

Бібліотека та книгодрукування

[про це говорять близько 18% респондентів]

Оновлення та поповнення бібліотечних фондів (9), належне фінансування бібліотек (4), заміщення російськомовних видань на українськомовні (3), кадрове забезпечення бібліотек та навчання (3), оцифрування паперових документів та книг (3), технічне забезпечення бібліотек (3), відновлення роботи бібліотек (2), підтримка сфери книговидавництва (2), стимулювання збільшення попиту на книги (2), збільшення пропозиції книжок для всіх груп населення, документування знищених та втрачених книг, відновлення бібліотечних списків та каталогів, створення мережі взаємодії бібліотек між собою, реконструкція бібліотечних приміщень, впровадження IT технологій в бібліотеки, надання бібліотекам статусу соціальної інституції із повною автономією, впровадження європейських практик в бібліотеки, популяризація читання української літератури, розвиток віртуальної бібліотеки, залучення благодійних організацій у бібліотечну справу.

¹¹ Повне формулювання запитання: Назвіть три напрямки відновлення України у Вашій сфері, які є пріоритетними, на Вашу думку_

Освіта та наука

[про це говорять близько 9% респондентів]

Розвиток освіти та науки (6), стимулювання інновацій, оновлення шкільної програми, вивчення в школах української культури, зміна форми навчання, впровадження обов'язкової базової правової освіти, цифровізація освіти, навчання населення медіаграмотності, трансформація системи вищої освіти.

Державність

[про це говорять близько 8% респондентів]

Побудова Галузевого державного архіву Українського інституту національної пам'яті (3), створення україноцентричного виховання на рівні держави (2), формування української ідентичності, популяризація української мови, протидія російським наративам у національній пам'яті.

Закодавство

[про це говорять близько 7% респондентів]

Вдосконалення судової системи (4), захист прав людям у потребі, підвищення спроможності державних інституцій, забезпечення міцної гілки співпраці усіх владних органів.

Економіка

[про це говорять близько 6% респондентів]

Пошук нових інвестицій (2), створення нових грантових проєктів (2), стимулювання приватних інвестицій, економіка з високою доданою вартістю,

Інше

Відбудова інфраструктури (2), збереження музейних колекцій (2), розвиток фермерства, розвиток медицини, розвиток оборонно-промислового комплексу, забезпечення безперебійного зв'язку в час війни, цифровізація на всіх рівнях життя, завершення будівництва Меморіалу Героям Небесної Сотні у Києві, розвиток духовності, відбудова житла зруйнованого війною, розвиток музейної сфери (повне оновлення експозицій), відновлення музеїв в прифронтових зонах, соціальне забезпечення та соціальний супровід потерпілих внаслідок війни (згвалтовані жінки та діти, військові з інвалідністю), надання молодим спеціалістам пільгового житла.

ФАКТОРИ, ЩО ПЕРЕШКОДЖАЮТЬ ПРАЦІВНИКАМ АКТИВНО ДОЛУЧАТИСЬ ДО РОЗРОБКИ ТА ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ПЛАНІВ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ¹²

Особисті проблеми

[про це говорять близько 39% респондентів]

Відсутність знань і у висновку брак спеціалістів (17), недостатня поінформованість (16), демотивація через низьку зарплату (7), байдужість (6), відсутність розуміння чітких орієнтирів (4), брак навичок роботи в команді (3), відсутність досвіду (3), відсутність мотивації (2), зневіра в зміни (2), нестача часу (2), відсутні знання англійської мови, не готовність до змін, втома, вигорання.

Неефективна політика влади

[про це говорять близько 32% респондентів]

Корупція (12), бюрократія (5), низька залученість працівників ОМС та ОГС до проектів (5), небажання ОМС залучати громадськість до розробки планів (4), відсутність контролю зі сторони громади за діяльністю органів самоврядування, застаріла нормативна-правова база, слабка міжвідомча та міжсекторальна взаємодія, проблеми в громадах, централізовані рішення, бездіяльні чиновники як перешкода громадянському суспільству, політична заангажованість та корупційність працівників ОМС, волонтаризм при прийнятті рішень, прагнення окремих політиків і посадовців сконцентрувати владу і ресурси в одних руках, кумівство, непрозорість процесу прийняття рішень.

Брак фінансів

[про це говорять близько 21% респондентів]

Недостатня державна фінансова підтримка (15), відсутність доступу до ресурсів на імplementацію проекту (2), відсутність достатньої кількості ресурсів у малих та середніх громадах, відсутність інвесторів.

Війна

[про це говорять близько 13% респондентів]

Воєнний стан в країні (5), відсутність безпечних умов праці (3), активізація бойових дій (2), часті повітряні тривоги, заборона масових заходів, окупація, потреба у розмінуванні території.

Проблеми проектів

[про це говорять близько 10% респондентів]

Непрозорість процесів (3), відсутність єдиного системного підходу до формування та делегування результатів виконання завдання (2), складні процедури організації колективної роботи (2), саботування проекту з боку організаторів проекту, обмежений час розробки планів, недостатня інклюзивність процедур розробки, випадкові люди на посадах на проектах, обмеженість часу для опрацювання проектів.

Інше

Відсутність лідерів громадських думок.

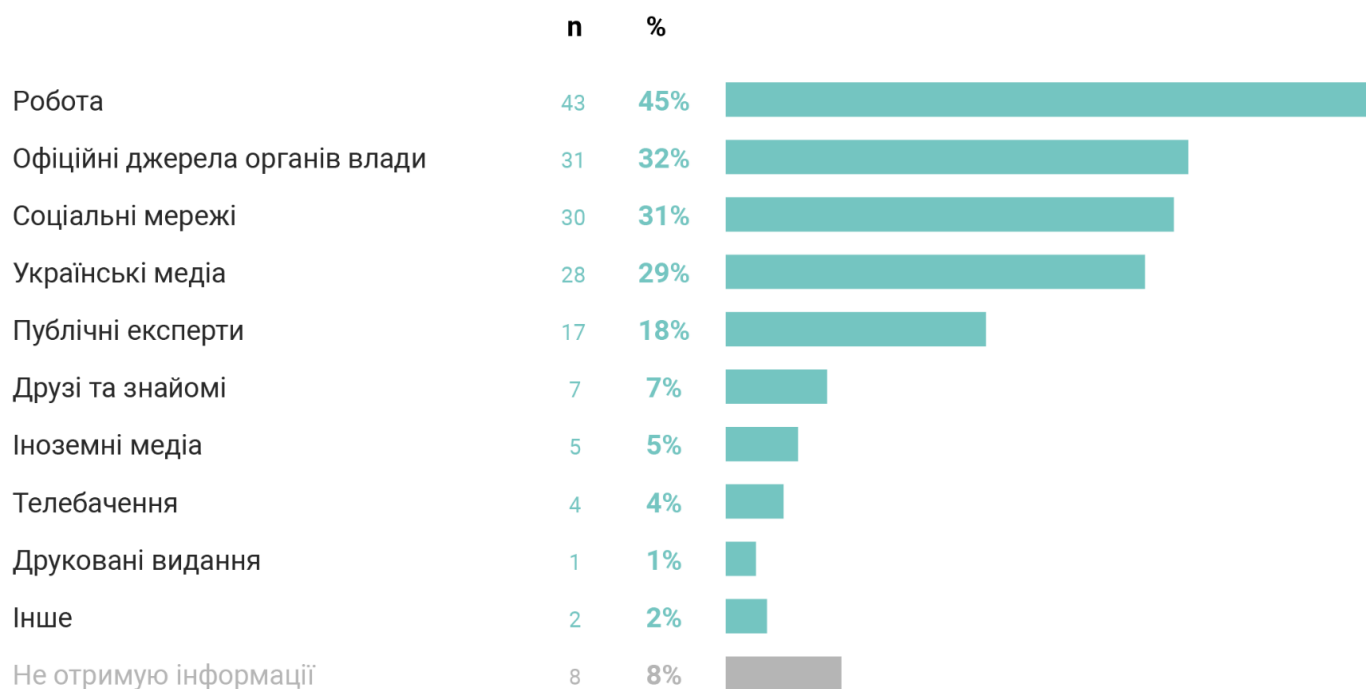
¹² **Повне формулювання запитання:** Які фактори можуть перешкоджати працівникам органів місцевого самоврядування та організацій громадянського суспільства активно долучатися до розробки та імplementації планів із відновлення України, на Вашу думку?

ДЖЕРЕЛА ОТРИМАННЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ПЛАНИ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

Близько половини опитаних експертів отримує інформацію про плани відновлення України на роботі. Рідше в офіційних джерелах органів державної влади (32%), соціальних мережах (31%) і українських медіа (29%). Натомість респонденти практично не використовують друковані видання, телебачення та іноземні медіа. 8% опитаних взагалі не отримує інформації про відновлення України.

З яких джерел Ви отримуєте інформацію про плани відновлення України?

Обмеження щодо кількості можливих виборів: обмеження щодо кількості виборів відсутні.

Публічні експерти

Валерій Пекар (5), Ярослав Петраков (3), Володимир Воробей (2), Олексій Соболев (2), Віталій Портников, Ганна Гобко, Ірина Подоляк, Галина Григоренко, Юлія Федів, Наталя Кривда, Дмитро Золотухін, експерти Ulead.

Офіційні джерела органів державної влади

Європейська комісія, Кабінет Міністрів України (6), Верховна Рада України (4), Офіс Президента (3), Обласна державна адміністрація та її підрозділи (2), Урядовий кур'єр (2), Міністерство Фінансів України, Міністерство економіки України, Урядовий офіс координації європейської та євроатлантичної інтеграції, Український інститут книги, Український культурний фонд, сайти профільних Громадських організацій, звіти органів державної влади, Міністерство культури України, управління культури при Дніпропетровській обласній державній адміністрації, Урядовий портал, Лабораторія законодавчих ініціатив, Селидівська міська військова адміністрація.

Українські медіа

Українська правда (6), New Voice (3), Forbes Україна (2), Liga.net (2), Громадське (2), Лівий берег (2), Суспільне (2), ТСН (2), Укрінформ (2), УНІАН (2), Країна.info, Європейська правда, Економічна правда, Бабель, Радіо Свобода, Перший.

Іноземні медіа

BBC (2), The Economist (2), The Guardian (2), Politico, EurActiv, The Sun, NT Media, CNN.

Телебачення

Телемарафон "Єдині новини" (2), 1+1, Україна, Суспільне.

Соціальні мережі

Facebook (22), Telegram (7), Instagram (4), X (Twitter) (3), LinkedIn (2).

Інше

Рада Європи, Європейський Союз.

WE FIND BRIGHT DATA FOR RIGHT DECISIONS

ЗНАХОДИМО ВІДПОВІДІ ДЛЯ ЛЮДЕЙ,
ЯКІ СТВОРЮЮТЬ СЬГОДЕННЯ

БУДЬМО НА ЗВ'ЯЗКУ:

FAMA.AGENCY

Пр. Чорновола, 16В, Оф.64

0322 472 912

FAMA.AGENCY

fama
custom research agency